

Wat zullen de Gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart a.s. brengen?

Over twee dagen zijn de gemeenteraadsverkiezingen. In 335 gemeenten worden deze gehouden. Dat houdt in dat 93% van alle kiesgerechtigde Nederlanders woensdag voor de Gemeenteraad kunnen stemmen. In alle gemeenten vindt het referendum plaats over de Wet op de Inlichtingen en Veiligheidsdiensten. Twee grotere gemeenten waar geen gemeenteraadsverkiezingen plaats vinden zijn Groningen en Leeuwarden.

Hoewel de deelnemende partijen bij de verkiezingen per gemeente onderling sterk kunnen verschillen is de ervaring dat als je de verschuiving tussen deze en de vorige Gemeenteraadsverkiezingen per partij bekijkt wel een trend herkent, die in veel gemeenten terug te vinden zijn. Aan de hand van de verschuivingen per partij in 2014 in 10 willekeurig gekozen gemeenten is dat goed te zien.

Verschuiving tussen GR2014 en GR2010

<i>in procenten</i>	Opkomst	CDA	VVD	PvdA	SP	D66	GrLinks	CU-SGP	Lokale partijen
Nederland	0%	0%	-4%	-5%	3%	4%	-1%	0%	4%
Arnhem	-1%	0%	-3%	-7%	0%	9%	-2%	1%	0%
Assen	2%	-2%	-5%	-7%	7%	5%	-3%	3%	0%
Enschede	-2%	-1%	-4%	-7%	5%	2%	-2%	1%	6%
Heerlen	2%	-3%	-2%	-4%	5%	2%	-1%	nvt	5%
Kampen	3%	1%	1%	-4%	6%	0%	-1%	0%	-3%
Lelystad	-1%	0%	-6%	-5%	4%	2%	0%	1%	6%
Middelburg	0%	-1%	-2%	-3%	3%	3%	-6%	1%	5%
Nijmegen	0%	-3%	0%	-8%	7%	3%	-1%	0%	0%
Utrecht	2%	-1%	-5%	-9%	4%	9%	-3%	1%	3%
Zwolle	4%	-6%	-3%	-2%	5%	6%	-3%	5%	-3%

Bij kleine gemeenten kunnen de verschuivingen groter zijn, maar de invloed van een kleine gemeente op de totaaluitslag is klein. De bovenstaande 10 gemeenten maakten samen 7% van de uitslag uit. De 100 kleinste gemeenten van Nederland bevatten samen slechts 6% van alle kiesgerechtigden. De uitslagen in die gemeenten hebben dus weinig invloed op de totaalcijfers in Nederland.

Bij de verkiezingen a.s. woensdag zijn er 3 partijen die in het overgrote deel van de gemeenten meedoen: CDA, VVD en PvdA. Deze partijen behaalden 40 jaar geleden samen meer dan 70% van de stemmen. 4 jaar geleden was dat 37% en deze keer zal het vrijwel zeker enkele procenten lager zijn.

D66, SP, GroenLinks en ChristenUnie doen in een deel van de gemeenten mee. Maar omdat dit doorgaans de grotere gemeenten zijn, betreft het wel het overgrote deel van alle Nederlandse kiesgerechtigden. In 2014 kon ongeveer 80% van de kiesgerechtigden bij voorbeeld op D66 stemmen.

PVV, Partij voor de Dieren, 50PLUS en SGP doen aan een kleiner deel van de gemeenten mee. En dat zijn dan ook niet automatisch dezelfde gemeenten waar ze vier jaar geleden aan meegedaan hebben. Zo zal de PVV in 30 gemeenten meedoen, terwijl dat in 2014 2 waren. Enerzijds zal een nationaal percentage van deze partijen weinig zeggen. (Stel dat de PVV precies dezelfde uitslag haalt als bij het TK2017 in deze 30 gemeenten. Dan nog zal het nationale percentage tussen de 3 en 4% liggen, ver van de 13% die 1 jaar geleden landelijk behaald is.)

Ook de landelijke nieuwe partijen doen mee. DENK in 14 gemeenten, waar ze bij Tweede Kamerverkiezingen in 2017 goede uitslagen behaalden (rond de 5% en hoger). Forum voor Democratie doet alleen in Amsterdam mee en is verbonden met Leefbaar Rotterdam.

We zullen daarom onze verwachtingen voor de uitslag van a.s. woensdag per partij groeperen in relatie tot het bovenstaande patroon.

Het verwachte opkomstpercentage is vanuit een peiling moeilijk te bepalen. Er zeggen vooraf veel meer mensen dat ze gaan stemmen dan het werkelijk gaan doen. Bij Gemeenteraadsverkiezingen is dat nog veel sterker dan bij Tweede Kamerverkiezingen. Vergelijken we de antwoorden nu met eerdere verkiezingen dan lijkt er op dit moment op dat de opkomst wat lager zal zijn dan de 54% uit 2014: 52%.

Dat de lokale partijen samen veruit de grootste zullen worden in Nederland is evident. De kans is ook groot dat het een hoger percentage zal zijn dan 4 jaar geleden. Hoewel de deelname van de PVV in 30 gemeenten, die winst van de lokale partijen zal afzwakken.

Allereerst ziet u op de volgende pagina de verwachte uitslag voor de 6 partijen waar meer dan 80% van de Nederlanders woensdag op kunnen stemmen.

Verwachting van de uitslag van de Gemeenteraadsverkiezingen van 21-3-2018

	Verkiezingsuitslag		GR2018	
	TK2017	GR2014	Min.	Max.
<i>Percentage</i>				
Lokale partijen	nvt	28%	28%	33%
VVD	21%	13%	13%	15%
CDA	12%	14%	11%	13%
PvdA	6%	10%	6%	8%
D66	12%	12%	7%	9%
GroenLinks	9%	5%	8%	10%
SP	9%	7%	8%	10%

Bij de onderstaande partijen zijn er moeilijk conclusies te trekken uit de totaalcijfers voor heel Nederland. In sommige gevallen doet men nu voor het eerst in die gemeente mee of nu juist niet meer. Om toch een idee te krijgen wat de electorale positie van die partij nu is, zullen we op de avond van de verkiezingen kijken hoe die partij het per gemeente heeft gedaan in relatie tot de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen van 2017. Hieronder staat het beeld dat we per partij dan gemiddeld verwachten. Bij de PVV verwachten we in de meeste van de 30 gemeenten waar die partij meedoet een duidelijk slechter resultaat dan 1 jaar geleden bij de Tweede Kamerverkiezingen. Bij Forum voor Democratie verwachten we in Amsterdam een veel hogere score dan 1 jaar geleden. De SGP zal het iets beter doen dan bij de Tweede Kamerverkiezingen. Partij voor de Dieren, ChristenUnie en 50PLUS zullen het gemiddeld wel wat beter doen dan bij de Tweede Kamerverkiezingen. Partij voor de Dieren en 50PLUS (evenals de PVV) zullen een duidelijke stijging in Gemeenteraadsleden krijgen. Voor al deze partijen zal trouwens gelden dat als de lokale partijen fors hoger dan 30% gaan scoren dan zullen ook deze partijen daar last van krijgen.

DENK doet in 14 gemeenten mee. In die gemeenten woont ruim 15% van de kiesgerechtigde Nederlanders. DENK haalde in die 14 gemeenten gemiddeld bij de Tweede Kamerverkiezingen 6%. Het wordt interessant om te zien hoe deze partij het woensdag zal gaan doen. Aan de ene kant zie je bij mijn landelijke peiling dat deze partij het wat beter doet dan bij de Tweede Kamerverkiezingen. Een combinatie van factoren zal het moeilijk maken voor deze partij om in die 14 gemeenten de uitslag van 15 maart 2017 te overtreffen. Allereerst zou het kunnen zijn dat de doorgaans lagere opkomst onder de doelgroep bij verkiezingen, een zwaarder effect heeft bij de Gemeenteraadsverkiezingen dan bij de Tweede Kamerverkiezingen. Maar nog belangrijker is dat in diverse van deze 14 gemeenten al lokale partijen actief zijn die zich specifiek op de doelgroep van DENK richt. Zoals bij voorbeeld NIDA in Rotterdam. Mocht DENK boven de scores van 15 maart 2017 uitkomen dan zou dat betekenen dat deze partij ook landelijk nog een aantal zetels zou kunnen doorgroeien (tot 5 a 6).

Verwachting van het uitslagenpatroon bij vergelijking per gemeente met uitslag van TK2017

	Verkiezingsuitslag		GR2018
	TK2017	GR2014	
<i>Percentage</i>			
PVV	13%	1%	- -
Partij voor de Dieren	3%	1%	+
ChristenUnie	3%	4%	+
50PLUS	3%		+
SGP	2%	2%	0
Denk	2%		- 0
FvD	2%		+++

Voor het referendum verwachten wij dat 75 a 80% van degenen die bij de gemeenteraadsverkiezingen opkomen hun stem gaan uitbrengen. Dat houdt in dat de opkomst rond de 40% zal komen te liggen. Zoals het er nu naar uitziet zal een meerderheid voor stemmen. Dat percentage ligt nu rond de 55%. Maar het zou kunnen zijn dat via een eindsprint van de tegencampagne dat percentage niet ver van de 50% komt af te liggen.